

УДК 616.9:339.9

Дєдков М. В.¹

Дондик С. Ю.²

¹ канд. іст. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ГФ-210 НУ «Запорізька політехніка»

НАСЛІДКИ COVID-19 ДЛЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Уся світова спільнота, починаючи з середини грудня 2019 року, потрапила під величезний вплив Всесвітньої епідемії коронавірусної хвороби, яка отримала назву COVID-19. Пандемія, зумовлена цим вірусом, вже призвела до тисячних людських втрат у всьому світі, наклала суттєві обмеження на соціально-культурне життя населення і кардинально змінила тренди глобальної економіки. На сьогодні важко спрогнозувати, які остаточні людські жертви та економічні втрати зазнають держави в коротко-, середньо- і довгостроковій перспективі. Проте важливо розглянути окремі прогнози економічного розвитку та заходи, які вибрані урядами провідних країн світу для подолання негативних наслідків пандемії COVID-19. Це дасть змогу сформулювати реальне бачення можливого перебігу економічних процесів, які

безпосередньо матимуть вплив на рівень соціально-культурного життя населення.

Голова Європейського центрального банку Крістін Лагард заявила, що Європа може зіткнутися з серйозним економічним шоком, який перегукується із світовою фінансовою кризою 2008 р., якщо світові лідери не вживатимуть термінових заходів проти спалаху коронавірусу. Фінансовий аналітик, виконавчий директор інвестиційної компанії ІМА (США) В. Каценельсон, у своєму дослідженні розглянув, як COVID-19 змінить бізнесові взаємовідносини між Китаєм і США. На його думку, вплив Китаю на США буде подвійним – як споживача американських товарів і як світового виробника. Китайське споживання іноземних товарів піде на спад, що вплине на деякі компанії більше, ніж на інші (у лютому 2020 р. продаж автомобілів впав на 92 %). Більш відчутним буде ефект від перебоїв у китайській промисловості. Китай у лютому 2020 р. повідомив про свої найгірші в історії виробничі показники, які є нижче, ніж за часів світової економічної кризи 2008 р. Америка імпортує з Китаю товари загальною вартістю близько \$ 350 млрд, зокрема, і компоненти для великої кількості іншої продукції, яку вже виробляють компанії США.

Заслужовують на увагу і результати аналізу Розамунд Хатта для WEF, відповідно до яких ми можемо зробити такі узагальнення:

1. падіння темпів економічного зростання провідних країн світу, зокрема, у першому кварталі 2020 р. економічне зростання Китаю скоротилося до 4,5% порівняно з 6 % у четвертому кварталі 2019 р.;
2. падіння індексу бірж в Америці, Європі та країнах Азіатсько-Тихоокеанського регіону;
3. суттєве зниження цін на нафту, яке зумовлене скороченням попиту на нафту, у т.ч. зі сторони Китаю, який є одним з її основних імпортерів, на 435 тисяч барелів в першому кварталі 2020 року, що еквівалентно сумі понад \$ 2 млрд;
4. уповільнення розвитку ринку металів: у середині січня 2020 р. він «просів» на 7,1 %. Індекс міді впав на 10,4 %, нікелю – на 8,7 %, олова – на 8,2 %, цинку – на 7,3 %, свинцю — на 4,6 %, алюмінію – на 3,5 %

Міжнародний валютний фонд на кінець березня 2020 р. мобілізував \$ 1 трлн для допомоги країнам, які зазнали фінансово-економічних втрат від поширення пандемії коронавірусу. По допомогу до МФВ звернулися вже 80 країн. Ми теж притримуємося думки, що криза, яку світ переживе у результаті поширення COVID-19, є загальносвітовою і вдарить по усіх країнах з відкритою ринковою економікою. Особливо це похитне фінансово-економічний стан України, економіка якої в останні роки і так є нестабільною і залежною від світових тенденцій, політичних подій і настроїв населення.

Навіть за оптимістичного сценарію падіння економіки України через поширення COVID-19 у 2020 році складе 5 % ВВП.

У разі закінчення карантину 3 квітня 2020 року (початковий прогноз) українська економіка втратила би близько 16 млрд грн, а втрати бюджету склали б майже 5 млрд грн. За умови подальшого державного фінансування видатків бюджету призвело б до зниження ВВП на 0,4 %, що в цілому не є критично для економіки України. Та попри оптимістичні прогнози карантин через загострення коронавірусу в Україні триває (очікуваний термін закінчення 24 квітня). Враховуючи цю ситуацію, розглянемо бачення Європейської бізнесасоціації, яка, посилаючись на Dragon Capital, розглядає два прогнози розвитку економіки України.

Карантинні заходи триватимуть до травня: падіння ВВП на 4 % та девальвація гривні до 30 грн/\$ (на кінець року, середній курс очікується на рівні 29 грн/\$), тобто девальвація становитиме близько 11 % до минулорічного курсу).

Карантин буде продовжено на довший термін: ВВП може знизитися на 9 %, а гривня здешевшає до 35 грн/\$, зросте безробіття. Експерти Українського інституту майбутнього зробили власні розрахунки втрат української економіки від карантину в умовах перебігу двох сценаріїв.

До цього всього додається і необхідність погашення боргів за зобов'язаннями (кредитами). Якщо взяти до уваги Державний бюджет, то майже 450 млрд грн. із трильйонного бюджету йде на обслуговування боргів. При цьому значних втрат зазнає корпоративний сектор: це буде або значне зменшення економічного потенціалу підприємств, передусім людського, через звільнення працівників чи їх відправлення у неоплачувану відпустку, або ж «вимирання» підприємств. Водночас вважаємо, що відкладений (незадоволений) попит споживачів у подальшому дасть національній економіці поштовх і змогу швидкого відновлення після тривалої паузи. Економіка України залежна від попиту на експортну продукцію, який в умовах світової кризи падає. Це, своєю чергою, призводить до недоотримання необхідного обсягу іноземної валюти, скорочення робочих місць, а отже, цілковитого сповільнення економіки. В умовах подальшого поширення COVID-19 в Україні, як і у світі в цілому, спостерігатиметься і сповільнення обсягів будівництва, скорочення автодорожніх ремонтів тощо.

Як зазначають експерти, позитивним є те, що попит на аграрну продукцію (яка складає 40 % експорту України) не скоротиться, не передбачається і падіння цін на неї. Водночас окремі країни можуть обмежити ввіз продукції іноземного походження з метою недопущення поширення вірусу. Водночас найближчим часом суттєво знизяться шанси України успішно розмістити єврооблігації, скоротиться приплив іноземних інвестицій в гривневі цінні папери, відбудеться кардинальна зміна настроїв

на валютному ринку. Це все значно посилить тиск на гривню. За цих обставин з метою рефінансування поточного борг і фінансування дефіциту Державного бюджету для України нагальним і критично важливим є питання продовження співпраці з міжнародними фінансовими інституціями, головними з яких є МВФ. Вивчаючи досвід Народного банку Китаю, Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства готує заходи для оперативного подолання можливих негативних наслідків для економіки України пандемії коронавірусу. Для цього уряд переглядає державний бюджет і починає формувати стабілізаційний фонд країни, а також ведуться переговори з МВФ щодо залучення Україною додаткової допомоги на подолання коронавірусу та підтримки національної економіки. При цьому Україні необхідно виконати дві умови МВФ:

1) прийняти закон про неможливість повернення банків (націоналізованих чи ліквідованих) колишнім їх власникам;

2) закон про ринок землі.

Оскільки на боротьбу з пандемією основний тягар витрат, за рішенням Уряду України, перекладено на місцеві бюджети та бізнес-структури, то саме місцеві громади і представники малого і середнього бізнесу в перспективі найбільше відчують усі негативні прояви економічної кризи. Так, за підрахунками Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України» через коронавірус та заходи, які вживають в Україні у зв'язку з його поширенням, місцеві бюджети втратять 15,6 млрд грн.

Експерти Atlantic Council підготували добірку принципів, які допоможуть українській економіці знову стати на ноги після коронавірусу, зокрема :

1. Сприяти зростанню малого та середнього бізнесу.
2. Сприяти розвитку громадянського суспільства.
3. Створити сприятливі умови для іноземців: і для бізнесу, і для туризму.